

IGNIS

Tidskrift för eldbegängelse- och kyrkogårdsfrågor

Årgång 48

April 1976
ISSN 0019-1968

Nr 4

IGNIS

Tidskrift för eldbegängelse- och kyrkogårdsfrågor

UTGIVARE OCH EXPEDITION:

Svenska Eldbegängelseföreningen
Sveavägen 116. Tel. 08/15 16 60
Postadress: Box 19071
104 32 Stockholm 19
Postgiro: 512 80-6

ANSVARIG UTGIVARE:

Direktör Nils Grufman, Stockholm

REDAKTÖR:

Sten Ingemark, Jakob Nilsgatan 24
211 21 Malmö. Tel. 11 15 21

REDAKTIONSKOMMITTE:

Ingenjör Victor Falk, Västerås
Leg. läk. Lennart Silverstolpe, Solna
Direktör Sten Wassberg, Stockholm
Direktör Nils Grufman, Stockholm

Utgivningstid: Varje månad

Prenumerationspris per år:

Kr 25:—

Lösnummer: Kr 2:50

Annonspris:

Helsida 450:—

Specialplac. 550:—

Halvsida 250:—

Specialplac. 300:—

1/4-dels sida 140:—

1/8-dels sida 80:—

Svenska innehållsförteckningen, se sista sidan.

Inhalt

Umschlag: Durch die gläserne Wände des neuen Krematoriums von Örebro hat man eine schöne Fernsicht über die Kilsberge. — Das neue Krematorium in Örebro ist eine herrliche Schöpfung, und in Schweden ist ein grosser Krematorienarchitekt geboren (S. 51). — Das neue Krematorium ist ein grosser Erfolg für die Gemeinde (S. 55). — Die Kollektivangestellten in Örebro haben Monatsgehalt (S. 58). — Der Kirchengemeinderat hat einen Naturstein abgelehnt (S. 58). — Schweden in Spanien wollen ein Krematorium haben (S. 59). — Die Gewerbeinspektion hat das Krematorium in Halmstad ausrangiert (S. 59). — Einäscherungen in den Krematorien des Nordens (S. 60). — Tabo hat Incineratoren nach Ungarn geliefert (S. 63).

Summary

Cover: Through the glass walls of the new crematorium in Örebro there is a beautiful view on the blue mountains. — The new crematorium in Örebro is a splendid creation, perhaps the best in the world, and Sweden has got a new great architect (p. 51). — The architect's view on a crematorium (p. 58). — Swedes in Spain want a crematorium (p. 59). — The factory inspection has condemned the crematorium of Halmstad (p. 59). — Cremations in the crematoria of the Nordic countries (p. 60). — Tabo has delivered cremators to Hungary (p. 63).

Till er tjänst - när det gäller

- Utrustning av gravkapell och kyrkogårdar
- Begravningsartiklar
- Inredningar

Begär offert och katalog från

AB ORAX

BOX 24, S-440 20 VÄRGÅRDA SWEDEN
TEL 0322/207 50

VI ÄR
SPECIALISERADE PÅ:

- ALLA SLAGS RENOVERING OCH KOMPLETTERINGSINHUGGNING
- OMDUBBNING AV GRAVVÅRDAR
- RENOVERING AV PORTALER OCH KYRKOGRÄDSSTAKET

STEN & GRAVÖRTJÄNST AB

Linnévägen 21, 811 00 Sandviken
Telefon 026/25 42 33 - 25 92 70

ETT SERVICEFÖRETAG
FÖR KYRKOGRÄDSSTAKET

OMBUD ANTAGES

IGNIS

Tidskrift för eldbegängelse- och kyrkogårdsfrågor

Årgång 48

Nr 4 (49—64)

Tidskriften utges av
SVENSKA ELDBEGÄNGELSE-
FÖRENINGEN, Sveavägen 116
Stockholm

Ansvarig utgivare
DIREKTÖR NILS GRUFMAN

Redaktör
STEN INGEMARK

Krematoriet består av två byggnadskroppar som sammanfogats till en vacker och fint funktionerande enhet.

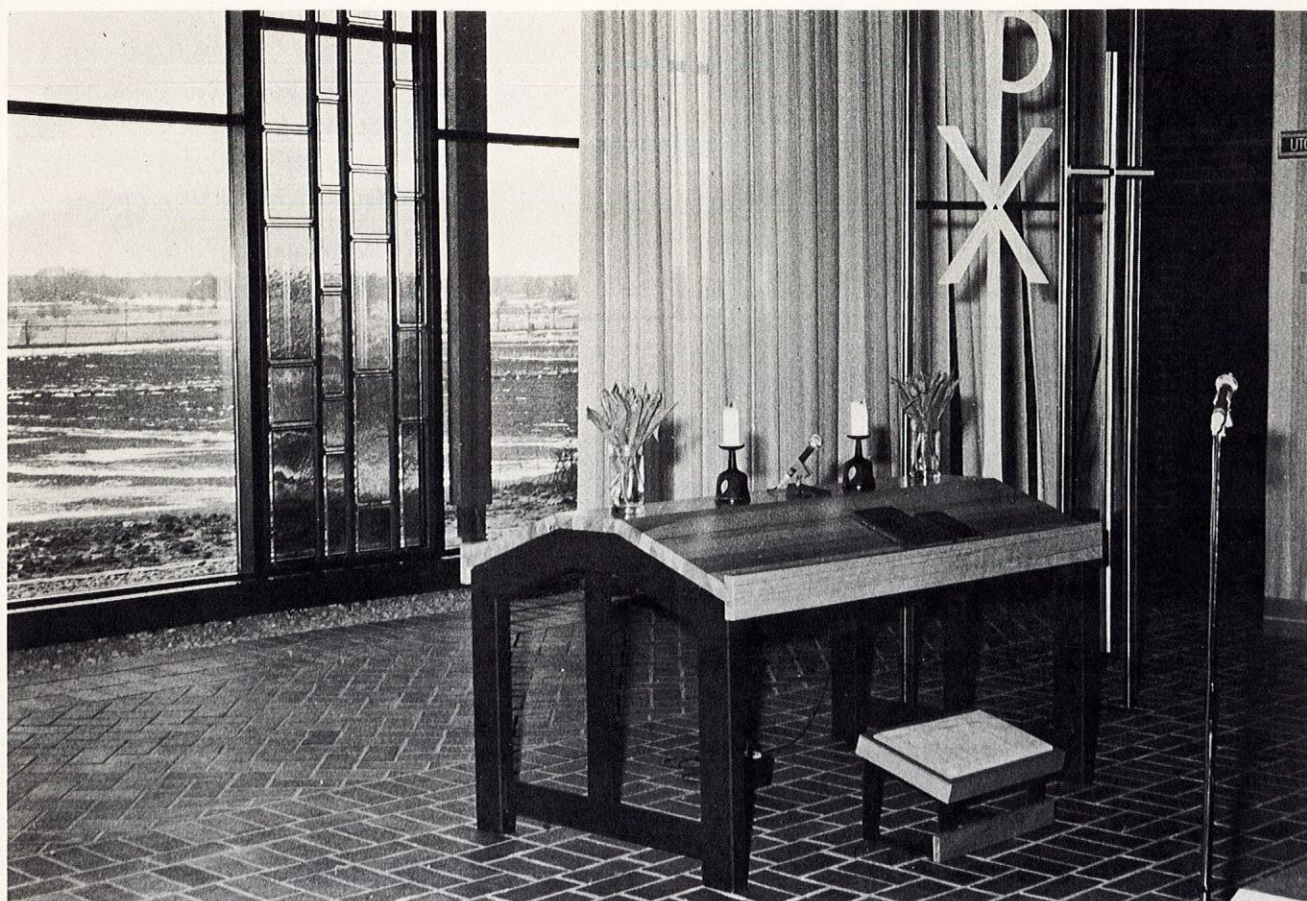
Örebro nya krematorium härlig skapelse Sverige har fått en ny stor krematoriearkitekt

I många långa år har Åke Porne dominerat det svenska krematoriebyggandet. Enstaka inbrytningsförsök — i vissa fall lyckade sådana — har gjorts av andra arkitekter och arkitektteam som exempelvis, när ett ungt lag av arkitekter skapade Gävle krematorium, vilket säkerligen länge kommer att betraktas som ett av de märkligaste i världen. Men Åke Porne har behållit hegemonin och bl.a. visat att det går att bygga billigt och inte bara monumentalt. När han en

gång måste lägga ned ritstiftet, känns det skönt att en ny arkitektstjärna dykt upp på krematoriebyggandets firmament. Namnet är Claes Laurent, och han har genom det nya krematoriet i Örebro i ett slag skaffat sig en hedersplats bland svenska krematoriearkitekter. Claes Laurent har inte för inte gått i Sigurd Lewerentz' skola. Men när läromästaren laborerar med ganska sparsamma ljuseffekter som i de härliga kyrkobyggnaderna i Björk-
hagen och Klippan, låter

Claes Laurent ljuset flöda in fritt och fullt genom gladsade fondväggar, där naturen får spela med och ge oändlighetsperspektiv mot Kilsbergens fjärran horisont.

Ljus och rymd men också skön rogivande rytm kännetecknar Örebro krematorium. Samtidigt är det en ytterligt funktionell krematoriebyggnad. Sådana utrymmen och sådan markerad trivsel för krematoriepersonalen och andra tjänstgörande har inget annat krematorium i detta land — och inte i utlandet heller. Alla korridorer är breda och lättframkomliga, alla rum väl tilltagna. Sam-

Altaret i Befrielsens kapell har en enklare form än det i Mäster Olofs kapell, men bakom det finns samma sköna natursceneri.

tidigt är inredningsdetaljerna nästan utstuderat förstklassiga. Tag exempelvis den trevliga cafeteria som är avsedd inte bara för permanent personal utan också för officianter, organister, och andra. Den är så komfortabelt möblerad och så välkomnande, att något liknande knappast kan uppvisas i något krematorium i världen. Eller tag det ombonade rum, där bärarna får hålla till. Det har ett möblemang som sannerligen inte skäms för sig.

□ Attraktiv arbetsplats

Allt det här har kostat pengar, stora pengar t.o.m. Men varför ska det knusslas så förtvivlat, när det gäller en arbetsmiljö som egentligen kräver större trivsel än många andra för att skapa en nödvändig arbetsglädje? Heder åt krematoriebyggnadskommittén i Örebro som har gjort krematoriet till en attraktiv arbetsplats. Det exemplet manar verkligen till efterföljd.

Man frestas stapla superlativena på varandra, när man skall beskriva denna krematoriebyggnad. Kanske kan en expert finna fel — jag kan det inte. När jag tänker tillbaka på det 100-tal krematorier jag som Ignis-redaktör besett i in- och utland, är det här krematoriet från min synvinkel det som jag tycker är vackrast och mest funktionsdugligt. Kanske spårar jag vissa drag från Åbo krematorium och även från Bruggmans underbara begravningskapell i samma stad. Men om arkitekten har fått inspiration därifrån, så har han gått vidare och skapat nya kompositioner på grundtemat liv-död-liv.

□ Som påskmorgon

Man får en känsla av att Claes Laurents arkitektur, sådan den kommer till uttryck i Örebro-krematoriet, bygger på arkitektens livsvärderingar och etik. Han har velat — och lyckats — fånga stämningvärden som inte bara ger frid utan också

befrielse. De bägge större kapellen — Mäster Olofs kapell och Befrielsens kapell — har en härlig rymd, men vad som främst ger dem karaktär är det svindlande sköna perspektivet mot de blå bergen. Det måste kännas lättare att skiljas från en älskad människa, när avskedet blir så präglat av hopp som här. Det är som om en påskmorgon gryr efter smärtans långfredag.

En finstämd lösning av ett rimligt sammanbindningsproblem utgör ceremonigården mellan de bägge större kapellen. Även den har utsikt mot Kilsbergen, och den får sin mening och karaktär av ett konstverk med stark symbolverkan. Ragnar Lindén från Lindesberg har utfört bronsskulpturen »Befrielsen» som skildrar hur en fågel lämnar sin bur. Innanför denna vackra gård ligger det tredje kapellet, Stillhetens kapell, som kan användas vid jordfästning i stillhet eller när deltagarantalet annars inte uppgår till mer än åtta. Här finns också ett urnutlämningsrum.

Mäster Olofs kapell är ett rymligt ceremonirum som kan ge plats för upp till 120 personer, — Den undre bilden visar den vackra ceremonigården med dess fina konstverk.

□ Mäktig resning

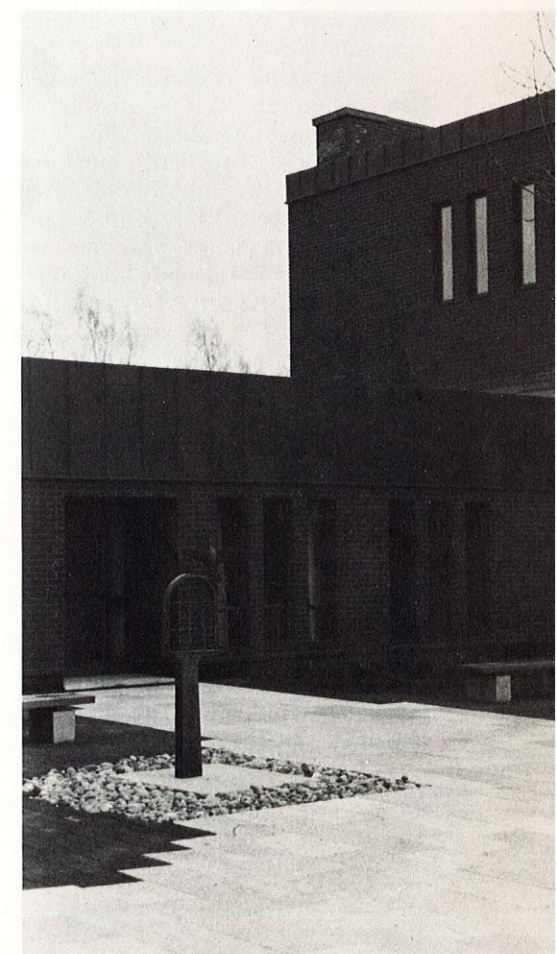
Mäster Olofs kapell har plats för 80 personer med möjlighet att placera ytterligare 40. Befrielsens kapell rymmer 40 besökande men kan utökas med ett mindre antal platser. Kapellen har helt skilda uppfarter. Interiört sett är de stöpta i samma form men skiljer sig från varandra både genom storlek, materialval och färgsammansättning. Det plana taket ligger i bägge kapellen på en höjd av c:a åtta meter över golvet, men över altaret bryts taket upp till en mäktig resning på nära 15 meter, vilket förstärker effekten av fondväggen evighetsperspektiv.

Mellan kapellen och de utvändiga entréplanerna finns ingångs- och utgångshallar — lika förnämligt utsmyckade och möblerade som övriga rum — och intill dem kapprum och toaletter. I detta plan ligger också expedition och personalrum, två rum för officianter samt rum för organister, entreprenörer och bärarlag. Här finns likaså cafeteria samt en mycket rymlig kranshall.

□ Regnskydd

Efter engelskt mönster har utanför kapellens entréhallar uppförts regnskyddande portiker i lätta träkonstruktioner. Intill kapellen finns kransgårdar.

Krematoriebyggnaden ligger på en kulle, och nivåskillnaden har använts för att skapa en ekonomigård. I anslutning till den ligger kistmottagning, smykningsrum, uppställningsrum, kylrum och incineratoravdelning. Genom både trappa och hiss förbinds markplanet med anläggningens suterrängvåning. Vad som frapperar besökaren är de ytterligt generöst tilltagna kylutrymmena. Incineratorn är av Tabos välkända fabrikat. Ännu så länge finns endast en incinerator, men man har plats för två — och torde komma att behöva det. Visserligen ligger eldbegängelsefrekvensen i själva Örebro inte högre än 56 procent, men den kan nog beräknas stiga åtskilligt sedan man fått detta vackra krematorium. Och inte minst från upptagningsområdet, som är

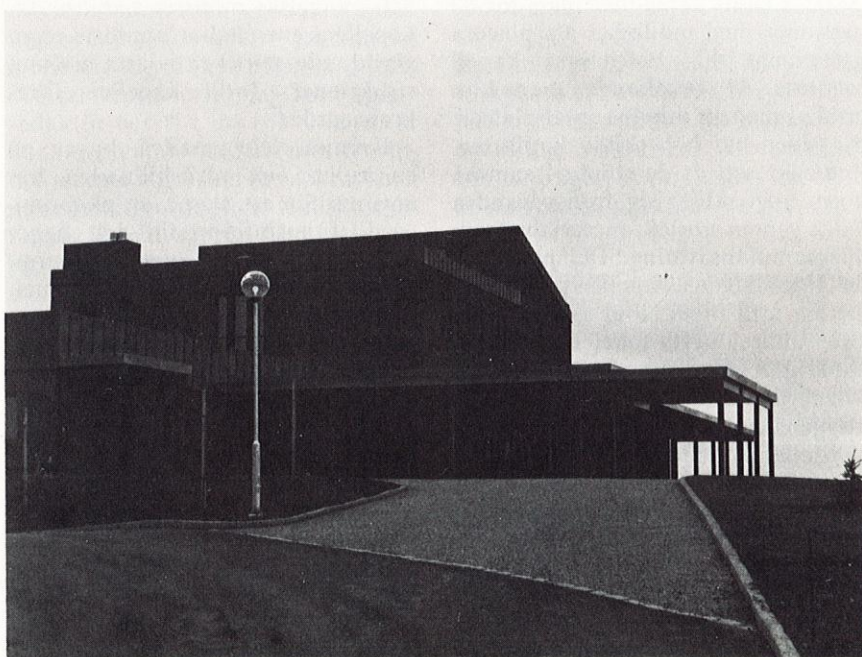
Stillhetens kapell är avsett för jordfästning i stillhet eller andra tillfällen, då antalet begravningsgäster inte är stort.

mycket stort, kan det väntas komma många uppdrag.

Den konstnärliga utsmyckningen har vi snuddat vid, men den är väl värd att beses och begrundas. I de bägge större kapellen finns två väldiga verk av örebrokonstnären Göran Danielsson, skarpt stiliserade och abstrakta landskapsbilder — enligt uppgift återgivande landskap i Dolomiterna. Konstverken är hållna i blått, grönt och vitt av olika färgstyrka. De nedre partierna är mörka, men färgen ljusnar ju längre upp blicken söker sig. Konstnären har härigenom velat ge en association till hopp och ljus.

☐ Fåglars sång

Det märkliga konstverket på ceremonigården har redan beskrivits. När vår och sommar kommer, blir detta verk ännu mer levande. Här kommer att höras fåglars sång, för invid konstverket är placerat ett fågelbad. Det bör också tilläggas att

Till kapellen kommer man genom regnskyddade entréer.

på ceremonigården finns ett vårdträd, en åldrig ask.

Entréhallarnas vänliga interiörer har fått värme genom de textila konstverk som finns där. Det är textilkonstnärinnan Birgitta Hagnell-Lindén som komponerat dem. De är utförda i HV-teknik av Eskilstuna och Örebro läns hemslöjd. Konstverken har kallats »Trädet» och »Tillsammans».

Arkitektur, konst, inredning, teknik — allt samverkar till att göra detta krematorium till en märkesbyggnad i den svenska eldbegängelsens historia. Det ligger nära till hands att ge arkitekten hela äran för ett byggnadsverk av den här kvalitén. Och för visso är Claes Laurent värd ett stort fäng rosor för sin skapelse. Men de som stod bakom, de som stöttade upp och inspirerade skall heller inte glömmas. Bakom varje byggnadsverk av den här klassen ligger ett team work. Krematoriebyggnadskommittén skall därför också ha sin beskärda del av lovorden. Genom det nya krematoriet i Örebro har eldbegängelsen i Sverige fått en magnifik monumentalbyggnad som kommer att beskådas med beundran — säkerligen också avund — av besökare från in- och utland. Här har svensk eldbegängelserörelse verkligen fått något att visa upp för de delegationer som söker sig hit. Örebro har talat om för världen att svenskt krematoriebyggande står i absolut särklass.

Låt mig till sist citera vad biskop Åke Kastlund yttrade efter krematorieinvigningen: »Bakom arkitektens arbete spårar man inte bara en skicklig yrkesman. Han har lagt ned sin själ i byggnadsverket. Här är något riktigt. Här känns evigheten själv närvarande.» Bättre än Åke Kastlund uttryckte det kan det inte sägas.

Sten Ingemark

Mjölby. Svenska Eldbegängelseförningens lokalavdelning i Östergötland och Tranås har haft årsmöte i Mjölby. I styrelsen omvaldes disponent Egon Bäckström, Norrköping, till ordförande. Avgående styrelseledamöter omvaldes. Från kyrkokommunerna i Norrköping, Linköping, Ekeby, Hällestad, Vreta kloster och Törnevalla har bidrag lämnats till avdelningarnas verksamhet. Vid årsmötet talade prost Ove Hassler om »Våra kyrkogårdars historia».

Från införingsrummet skymtar man incineratorn som är av Tabos välkända fabrikat.

Samfälliga kyrkorådets ordförande Stig Barrner:

Stor dag i samfällighetens historia när det nya krematoriet invigdes

Det var en stor dag i Örebro kyrkliga samfällighets historia, när det första spadtaget togs för det nya krematoriet, och en ännu större dag när det kunde invigas. Det var nästan på dagen 54 år efter att det gamla krematoriet — några hundra meter söder om vår nya krematoriebyggnad — togs i bruk som Sveriges i ordningen tredje krematorium. Endast Stockholm och Göteborg kom före med krematoriebyggen.

Till skillnad från dagens byggnad, som finansieras med lån och skattemedel, var det gamla krematoriet en donation av grosshandlare L. E. Andersson. Entreprenör för det bygget var byggmästaren Karl Karlsson. Han avled under byggnadstiden, men arbetet fullföljdes och avslutades av hans verkställare, sedermera byggmästare Emil Thorsén. Namnet har anknytning till vårt nya krematoriebygge, eftersom Emil Thorséns son, stadsbyggmästare Sven Thorsén, varit vår projektledare.

Ett byggnadsverk av den här storleksordningen tar många år att planera, innan definitivt beslut om byggstart kan fattas. I april 1964 utsåg Kyrkogårdsnämnden en kre-

matoriekommitté med redaktör Tore Ljunggren som ordförande och vidare kurator Bengt Carlsson och kyrkogårdssyssloman Gunnar Andersson. Drygt tre och ett halvt år senare framlades förslag att ett nytt krematorium med jordfästningskapell skulle uppföras på norra delen av Norra kyrkogården.

I juni 1970 beslöt samfälliga kyrkorådet enhälligt att nytt krematorium skulle uppföras och uppdrog åt kyrkogårdsnämnden att utreda frågan. Nämnden tillsatte en kommitté, krematoriekommitterade, som var identisk med den föregående. Dess huvuduppgifter blev dels att utreda vilka dimensioner de olika lokaliteterna skulle ha för att på ett ändamålsenligt sätt kunna användas för olika förrättningar, dels föreslå arkitekt för bygget.

☐ Två skissförslag

Kommittén besökte ett flertal krematorier för att få tips och erfarenheter från under senare år uppförda anläggningar. Den hade även kontakt med två arkitekter, som vardera utförde skissförslag, sedan de erhåll-

Härligt breda korridorer och idealiska arbetsförhållanden präglar krematoriet.

lit likvärdiga informationer och handlingar.

I december 1971 var krematoriekommitterade färdiga med en rapport till kyrkogårdsnämnden, där de bl.a. föreslog att till arkitekt skulle utses arkitekt SAR Claes Laurent, Stockholm. Man ansåg att han bäst lyckats tillgodose önskemålen om ceremonirum i ljusa, varma färger och överhuvudtaget ljus och rymd åt byggnaden. Att dessa önskemål uppfyllts i det slutliga resultatet kan var och en förvissa sig om.

Kyrkogårdsnämnden utsåg nu en byggnadskommitté bestående av kyrkofullmäktiges ordförande Bengt Carlsson, redaktör Tore Ljunggren, kyrkogårdssyssloman Gunnar Andersson, samfällda kyrkorådets dåvarande ordförande Gustav Westman samt undertecknad. När kommittén senare konstituerade sig utsågs Tore Ljunggren till dess ordförande, och i maj 1972 fick kommittén som sekreterare socionom Stefan Ferling. I september samma år insattes stadsbyggmästare Sven Thorsén som projektledare. I januari 1974 ersattes Gustav Westman med kyr-

kogårdsnämndens nyvalde ordförande Sven Gustavsson, sedan Westman lämnat samfällda kyrkorådet vid årsskiftet.

□ För gudstjänster

Det första spadtaget för bygget togs en vacker vårdag i slutet av april 1974, och efter ett och ett halvt år av intensivt arbete stod byggnaden färdig. Avsikten är att den inte enbart skall användas för jordfästningar — kyrkliga, frikyrkliga eller borgerliga. Vi räknar också med att det största kapellet, Mäster Olofs kapell, skall användas för gudstjänster, musikandakter och minnesgudstjänster t.ex. vid Allhelgonahelgen. Närmast till hands är det väl att Olaus Petri församling anordnar gudstjänster där, men även andra är välkomna.

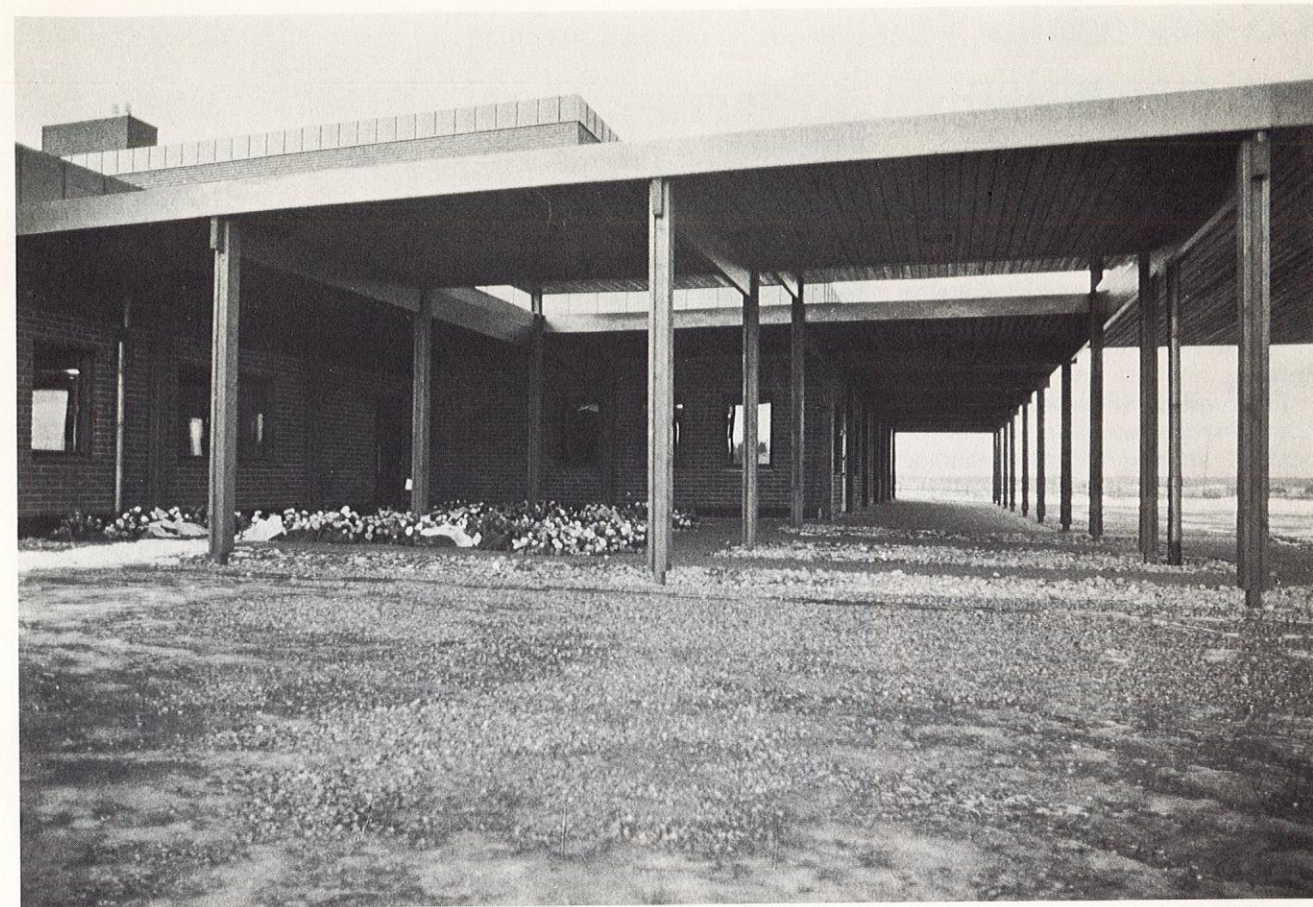
Det är givet att en anläggning som den här kostar pengar. Men med den målsättning man haft — att bl.a. kunna förrätta upp till tre jordfästningar samtidigt — tillgodoses länge närda önskemål. Det har varit mycket besvärligt i det gamla krematoriet med väntan och påfrestande

kollisioner, när det ena begravningsföljet avlöst det andra.

Sluträkningarna har i skrivande stund inte presenterats, men den sammanlagda kostnaden torde komma att uppgå till totalt 8 miljoner, däri inberäknat konsultarvoden, inventarier och planteringar. Den konstnärliga utsmyckningen kostar drygt en procent av totalsumman, vilket är det normala för offentliga byggnader.

□ För de efterlevande

Ibland undslipper det någon kritiker: »Varför bygger ni så dyrt och pampigt för de döda? Låt oss i stället få använda pengarna till småkyrkor, församlingshem och ungdomslokaler.» På det skulle jag vilja svara: Det är inte i första hand för de avlidna vi vill skapa en lugn och vacker miljö. Det är de efterlevande, släkt och vänner som behöver tröst och ro. Att gå in i ett kapell med en blomstermyckad kista kan få den till synes starkaste människa att bli upprörd. Då kan det vara befriande och berikande att sätta sig ned i ett kapell

Under skyddande tak ligger kransgårdarna, där blommor läggs ut efter jordfästningsakten.

med ljus och rymd och blicka ut mot ett fjärran, där de blå bergen tonar fram vid horisonten.

Det är något av detta jag anser att vår arkitekt lyckats skapa i samtliga ceremonirum.

Byggnadskommittén vill därför till arkitekt Claes Laurent framföra ett varmt tack för denna skapelse och för ett mycket gott samarbete. Det är givet att vi ibland haft olika åsikter, men det har varit undantag. Resultatet av diskussionerna har gett goda lösningar. Man klagar ibland på att arkitekter är envisa och driver igenom sina egna åsikter i strid med förtroendemännen. Så har det inte varit i vårt fall. Därför önskar vi vår arkitekt en god fortsättning på det kyrkliga byggnadsområdet.

□ Kommunen hjälpte

En sak vill jag konstatera, och det är att bygget inte kunnat genomföras så smidigt, om vi inte haft ett gott samarbete med Örebro kommun. Kommunen ställde nämligen både

stadsbyggmästare Sven Thorsén och en av hans närmaste medarbetare Artur Eriksson samt parkdirektören Torbjörn Ärfström till vårt förfogande. Sven Thorsén har — som jag tidigare nämnt — varit projektledare. Det har verkligen varit skönt att han med sin långa byggerfarenhet kunnat hjälpa oss i många knepiga situationer.

Som konstnärlig rådgivare har vi haft Örebro-konstnären Lennart Kindgren. Inredningsarkitekt har varit Anna-Stina Gröndahl från Stockholm och musikkonsult Olaus Petri församlings musikkonsult Bengt Ekhem. Konsult för incineratoranläggningen har varit Svenska Eldbegängelseföreningen. Till dem alla vill jag framföra vårt varma tack.

□ Besök från Ungern

Av entreprenörerna har Anders Diös AB varit den största, och byggmästare Anders Diös var själv närvarande, när det första spadtaget togs, vilket vi uppskattade mycket. Allt

som allt vill jag säga att samtliga entreprenörer, arbetsledare och arbetare gjorde ett förnämligt arbete. De har åstadkommit en anläggning som vi har all rätt att vara stolta över. Vi är säkra på att den kommer att studeras av många besöksgrupper, och redan före invigningen hade vi förresten ett besök från Ungern.

Jag kan inte underlåta att till sist nämna våra konstnärer. Göran Danielsson, som gjort de båda konstverken i grafito-teknik i kapellen, textilkonstnärinnan Birgitta Hagnell-Lindén, som svarat för de färgsprakande vävnaderna »Trädet» och »Tillsammans», samt Lindesbergs-konstnären Ragnar Lindén, som skapat bronsskulpturen »Befrielsen». Jag vill sluta med hans ord om sitt verk: »Det är ett försök att ge människan tröst och tillförsikt. Det kroppsliga livet är avslutat — fångset öppnas, och människan själv är fri.» Det är den tillförsikten och trösten vi hoppas att byggnadsverket skall kunna ge människor i en svår stund.

Stig Barrner

GS-personalen har månadslön

Åtta kyrkogårdar har Örebro och en eldbegängelsefrekvens på 56 procent. Det gör att utgifterna för kyrkogårdsväsendet i Örebro kyrkliga samfällighet är relativt stora — men ändå knappast större än i samfälligheter av motsvarande storleksordning.

Det konstaterar kyrkogårdssyssloman Gunnar Andersson, som också berättar att den kollektivanställda personalen har månadslön. Lördagsbegravningarna har bitit sig kvar i Örebro, men under juli månad är det lördagsfritt.

Antalet kollektivanställda är vintertid c:a 35 och sommartid ungefär 75. De kyrkogårdar som sorterar under kyrkogårdsnämnden är tagna i storleksordning: Norra kyrkogården, Långbro, Almby, Mosjö, Täby, Nikolai, Olaus Petri och Ekers kyrkogård. På samtliga kyrkogårdar förekommer både kist- och urngravar. Sedan 1968 har Norra kyrkogården en minneslund.

Kyrkoråd underkände natursten på graven

En avliden kvinna i Förlösa nära Kalmar hade under livstiden uttryckt önskemål om att få en natursten på sin grav. Maken och barnen ville efterkomma denna önskan, men kyrkorådet tyckte att den natursten de valt skulle bli alldeles för stor. Den är 160 cm lång och 130 cm bred. Nu har de efterlevande vänt sig till länsstyrelsen i Kalmar med överklagande av kyrkorådets beslut.

Falun. Svenska Eldbegängelseföreningens lokalavdelning i Falun har haft årsmöte. Av verksamhetsberättelsen framgick att annons om krematoriet och minneslundan varit införd i lokalpressen var tredje vecka. Förra året kremerades c:a 85 proc. av alla avlidna inom Falu kyrkliga samfällighet. 74 av de kremerade gravsattes i minneslundan.

Styrelsen fick följande utseende: Stig Forssling, ordförande, Tage Friberg vice ordförande, Olof Wilén sekreterare och kassör. Övriga ordinarie styrelseledamöter är Claes Carlsson, Linnea Gonäs, John Källgren, Friedel Saum och Maja Bergwik. Till revisorer utsågs Erik Wiksten, Olle Olausson och Adolf Kull.

På väggen i det ombonade väntrummet till Befrielsens kapell finns en vävnad utförd av konstnärinnan Birgitta Hagnell-Lindén.

Så ser arkitekten på ett krematorium

Ett krematorium omfattar skeenden inom den jordbundna och tidsmedvetna tillvarons yttersta områden, gränsande mot evigheten. »Gränsande mot evigheten» skall ej upplevas som »med gräns mot evigheten» utan bättre som »i anslutning till evigheten».

»Evighetsanslutningen» bör upplevas riktningsslöst och på så vis förhindra alltför skilda värderingar av anläggningens olika sidor. »Evighetens» närhet bör låta sig förverkligas bland annat genom sinnessens upplevelse av rymd och himmelsljus i samspel med jordisk materia i form av berg, grus, jord och vegetation.

Kompositionen skall präglas av en vidsynt vördnad för alla i sammanhanget förekommande trosbegrepp med starkt skiftande karaktär.

Likaså skall ett berättigat och aktynsfullt hänsynstagande visas var och en av de tre i skeendet ingående komponenterna: de bortgångna, de sörjande och de tjänstgörande.

Krematoriets miljö bör ej för starkt anknyta till stämningen kring temat: »ett sista farväl» utan mer till känslan av »ledsagande till och delaktighet av evighetsupplevelse».

Claes Laurent

Rättelse. I artikeln »Sparsam kritik mot begravningsfria lördagar» i Ignis nr 2 har felaktigt uppgivits att Eskilstuna har begravningsfria måndagar. Bertil Bengtsson och Nils Pettersson, bägge uppmärksamma läsare av Ignis, har protesterat. Det är bara måndagsförmiddagarna som är begravnings-

fria, påpekar de. Måndagar kl. 14.00 och 15.15 har man jordfästningar i Eskilstuna. Men lördagarna är i varje fall helt begravningsfria. Dessutom stryker Bertil B och Nisse P under att någon kritik har inte förekommit, och det hedrar eskilstunaborna.

Svenskar i Spanien vill ha krematorium

Veckans Affärer har gjort ett reportage om Spanien-svenskarnas situation och bl.a. intervjuat pensionerade prost Nils Båathe, som har bildat en svensk församling i Malaga. Han berättar att ett spanskt företag beslutat bygga ett krematorium i Belmadena invid Torremolinos. Det beräknas stå färdigt om c:a två år och blir det andra krematoriet i Spanien.

Krematoriet är en mycket väsentlig privatekonomisk fråga för Malaga-svenskarna, skriver Veckans Affärer. 80-90 procent av dem är nämligen pensionärer. Mångas ekonomiska förhållanden är inte alls så lysande som man tror, och det är dyrt att dö i Spanien.

Spansk-nordiska Sällskapet i provinsen Malaga skickade 1974 ut ett meddelande till sina omkring 3.000 medlemmar »beträffande kremering i Spanien». Kostnaden inkl. transporter Malaga-Madrid-Malaga (Spaniens enda krematorium ligger i Madrid) samt urna m.m. beräknades då till 73.000 pesetas, vilket motsvarade 5.700 kr. Det är den dyra transporten till och från Madrid som utgör den tunga posten i eldbegängelsekostnaderna.

I ett annat meddelande från spansk-nordiska sällskapet konstaterades att vid hemsändande av stoffet efter avliden inklusive obligatorisk balsamering, begravningsbyråns arvode, flygtransporter m.m. blir totalkostnaden c:a 110.000 pesetas, vilket omräknat i svenska pengar är omkring 10.000 kr. Att hemtransport med båt kan bli 2.000 kr billigare är en klen tröst. En hemtransport till Sverige av avlidens stoff efter kremering skulle bara kosta en bråkdel av priset för hemtransport av en avliden i kista. Det är därför Malaga-svenskarna så ivrigt hoppas på att det planerade krematoriet i Belmadena snart blir verklighet.

*

Malaga-svenskarnas situation ger en antydning om eldbegängelsens betydelse i en värld, där rörligheten blir större och större inte bara inom vårt

Yrkesinspektionen utdömde krematoriet i Halmstad

Krematoriet i Halmstad har utdömts av yrkesinspektionen. Yrkesinspektionen ville att kyrkogårdsförvaltningen före 1 april skulle ha lämnat förslag på hur problemen i krematoriet skall lösas. Det är alldeles för kort frist, säger kyrkokamrer Sven Svensson. Han anser att man måste få tiden fram till årsskiftet för att hinna utreda frågan ordentligt.

Yrkesinspektionen har pekat på bl.a. följande brister:

- Personalen har inget matrum. Kontoret får tjäna som sådant.
- Ett litet rum vid kisthissen fungerar som omklädningsrum. Det saknar tvättanordning.
- Omklädningsrum och toalett för kör och musiker saknas.
- Väntrummen för begravningsgäster saknar toalett och garderob.
- Bärarna saknar omklädningsrum. De måste klä om i korridoren mitt bland kistorna.
- Smyckning av kistor måste också utföras i korridoren.
- Rummet för officianten ligger uppe under taket. Det bör ligga i samma plan som kapellet.
- Kontor och expedition för entreprenörer saknas.
- Kransförvaringsrum saknas. Kransarna hängs upp i en smal korridor.
- Rummet för kistmottagning bör vara separat och försett med kylanordning.
- Kylrummet är för litet och har för dålig kyla.
- Svepningsrum saknas.
- Inget förrådsutrymme för entreprenör finns.
- Städutrymmet är otillräckligt.
- Sjuk- och vilorum för begravningsgäster saknas.

eget land utan även mellan länderna. Här hemma finns också ett problem som påminner om Malaga-svenskarnas, nämligen invandrarnas. Hemtransporten av en avliden invandrare till exempelvis Turkiet eller Jugoslavien kostar tusentals kronor, om den skall göras i en kista. Att i stället sända hem askan efter en sådan avliden kostar inte stort mer än en vanlig paketförsändelse. Eldbegängelseörelsen har därför en stor uppgift i det internationella samarbetet folken emellan.

- Toalettfrågan för kyrkogårdsbesökare är inte ordnad.
- Kyrkogårdskontoret bör få väntrum för besökare och en separat toalett för dem.

Yrkesinspektionen anser inte att det går att åtgärda bristfälligheterna inom den nuvarande byggnaden. Det tror inte heller de kyrkliga myndigheterna i Halmstad, och den 9 mars tillsatte kyrkofullmäktige en utredningsgrupp som ska ta ställning till hur krematoriet skall se ut i framtiden. Man har att välja mellan en ombyggnad som innebär utökade lokaliteter eller en fullständig nybyggnad. Det tycks luta åt det senare alternativet, åtminstone att döma av ett par yttranden som utredningsgruppen fått.

□ Bäst bygga nytt

Riksantikvarieämbetet anser för sin del att en förändring av det nuvarande krematoriets exteriör inte är möjlig. Det bästa är att bygga ett nytt krematorium men att ändå fortsätta att använda det gamla kapellet vid behov, hävdar riksantikvarieämbetet.

Halmstadsarkitekten Hans Nygren säger i sitt utlåtande att en anpassning till yrkesinspektionens krav troligen är möjlig genom om-disponering av de nuvarande lokaliteterna i krematoriet. Han menar emellertid att det blir en dyrbar historia, som samtidigt endast kan bli en kompromiss och inte ger någon slutlig lösning av problemen.

Vilken väg man än väljer, blir det fråga om en investering på flera miljoner. Det är man på det klara med, men kyrkokamrer Sven Svensson anser att det finns vissa resurser samtidigt som han hoppas att den borgerliga kommunen i Halmstad skall hjälpa till med finansieringen.

Trollhättan. Riksantikvarien har godkänt förslaget till om- och tillbyggnad av Trollhättans krematorium med vissa ändringar.

ELDBEGÄNGELSER VID NORDENS KREMATORIER

(Einäscherungen der skandinavischen Krematorien, cremations at the Scandinavian crematoria, crémations aux crématoires scandinaves).
1. Krematorien in, crematoria at, crematoires à. 2. Zuerst in Benutzung, first in use, en usage pour la première fois. 3—4. Zahl der Einäscherungen, number of cremations, nombre de crémations. 5. Zunahme/Abnahme, increase/decrease, augmentation/diminution. 6. von Anfang an, from beginning, des le début.

Antal kremationer					
Krematoriet i	Taget i bruk	1974	1975	Ökning Minskn.	Kremationer sedan ibrukt.
Alingsås	2/10-66	143	136	— 7	867
Arvika	19/11-72	113	96	—17	312
Avesta	25/7-61	206	212	+ 6	2.330
Bollnäs	10/3-60	466	455	—11	5.036
Borlänge	31/10-55	347	361	+14	5.638
Borås	6/6-44	689	627	—62	10.410
Enköping	6/2-70	231	216	—15	1.152
Eskilstuna	31/12-34	657	683	+26	17.264
Eslöv	15/7-75	—	52	+52	52
Fagersta	11/2-36	192	204	+12	5.445
Falun	8/3-38	701	707	+ 6	12.136
Filipstad	18/11-63	234	236	+ 2	1.888
Gävle	22/3-60	721	702	—19	7.982
Göteborg:					
Kviberg ¹⁾	1/2-90	3.205	3.304	+99	49.049
Västra	5/5-66	—	—	—	—
Halmstad	11/1-41	563	542	—21	10.429
Huddinge	29/11-61	331	329	— 2	2.894
Huskvarna	5/7-58	82	71	—11	780
Helsingborg	2/7-28	985	1.069	+84	24.907
Höganäs	8/2-57	137	162	+25	1.927
Jönköping	22/9-58	233	225	— 8	2.125
Kalmar	16/12-35	383	416	+33	8.546
Karlskoga	5/11-37	123	156	+33	3.843
Karlstad	16/7-46	353	318	—35	5.720
Katrineholm	14/3-38	796	799	+ 3	13.662
Kiruna	26/2-40	260	247	—13	4.538
Kramfors	17/9-33	142	109	—33	3.092
Kristianstad	2/9-35	287	303	+16	5.509
Kristinehamn	14/12-42	395	438	+43	6.158
Landskrona	23/5-56	201	234	+33	3.370
Lidköping	25/4-61	365	422	+57	3.885
Linköping	1/12-39	235	406	+171	4.667
Ludvika	5/10-36	659	652	— 7	12.304
Luleå	1/4-58	440	450	+10	5.224
Lund	23/11-30	266	232	—34	5.525
Malmö:	22/2-60	822	778	—44	8.717
Östra	21/6-32	1.648	1.662	+14	40.445
Limhamn	7/7-64	611	627	+16	5.352
Mora	22/10-54	164	182	+18	2.099
Motala	20/6-56	274	329	+55	3.746
Nacka	26/9-70	208	274	+66	929
Norrköping	14/11-38	989	987	— 2	21.873
Nyköping	30/1-67	234	234	+ 0	1.572
Nynäshamn	22/7-65	76	132	+56	892
Nässjö	18/4-62	125	129	+ 4	1.164
Oskarshamn	18/2-63	245	280	+35	2.184
Ronneby	13/12-67	243	283	+40	1.803
Sandviken	14/1-35	361	359	— 2	10.180
Skellefteå	27/9-61	68	61	— 7	873
Skövde	15/8-62	523	375	—148	4.118
Sollentuna	18/9-69	634	845	+211	2.160
Stockholm:					
Norra Krem. ²⁾	15/10-87	156	1.436	+1280	77.669
Skogs Krem. ³⁾	17/1-31	5.146	4.822	—324	155.439
Räcksta Krem.	8/6-64	3.723	2.977	—746	27.104
Sundsvall	27/8-32	413	431	+18	7.410
Södertälje	24/9-63	358	441	+83	3.694
Trelleborg	15/11-37	327	363	+36	5.414
Trollhättan	10/4-56	406	397	— 9	5.663
Umeå	13/8-52	133	137	+ 4	1.833
Uppsala	21/6-65	799	840	+41	6.557
Varberg	26/2-69	179	224	+45	1.028
Vetlanda	19/3-36	68	54	—14	2.547
Visby	1/11-67	109	144	+35	809
Värnersborg	8/4-31	329	417	+88	8.307
Värnamo	17/6-58	81	91	+10	929
Västerås	30/11-53	1.207	1.277	+70	18.479
Växjö	18/1-43	172	196	+24	2.792

Ystad	11/2-56	446	480	+34	5.459
Ängelholm	22/11-56	340	477	+137	4.217
Örebro	23/10-22	836	853	+17	14.662
Östersund	17/6-52	390	376	—14	5.146
SVERIGE	Antal krem. 71	37.984	39.541	+1.557	711.981

1) Krematoriet på Kvibergskyrkogården togs i bruk 18/11 1951. Det efterträdde krematoriet på Östra begravningsplatsen (1890—1951), vars 6 742 kremationer är inräknade i tabellens summa.
2) Norra Krematoriet togs i bruk 1909. Det efterträdde Hagalundskrematoriet (1887—1908), vars 1 006 kremationer är inräknade i totalsumman. Krematoriet stängt p.g.a. ombyggnad jan.—okt. 1974.
3) Skogskrematoriet, som togs i bruk 8/7 1940, efterträdde Sandborgskrematoriet (1931—1940) vars 9 476 kremationer äro inräknade i totalsumman.

Antal kremationer					
Krematoriet i	Taget i bruk	1974	1975	Ökning Minskn.	Kremationer sedan ibrukt.
Aabenraa	22/5-52	343	381	+ 38	3.556
Aalborg	27/11-31	950	951	+ 1	18.825
Aarhus	10/1-23	1.491	1.416	— 75	24.340
Esbjerg	22/2-39	301	334	+ 33	3.809
Helsingör	16/10-35	369	414	+ 45	6.532
Hillerød	2/12-67	455	454	— 1	2.786
Hjörning	7/12-51	267	238	— 29	2.683
Holbaek	22/11-34	336	457	+121	4.739
Horsens	1/6-39	378	439	+ 61	5.914
Kolding	18/9-33	500	552	+ 52	8.538
Køge	11/6-54	443	418	— 25	5.177
Nakskov	25/2-41	212	228	+ 16	3.349
Nyköping F	13/2-31	480	464	— 16	6.890
Næstved	28/9-33	540	527	— 13	6.968
Odense	22/11-34	1.264	1.264	+ 0	18.768
Randers	15/2-54	655	755	+100	8.995
Roskilde	30/3-61	471	589	+118	5.588
Rønne	8/1-28	185	154	— 31	2.428
Silkeborg	9/10-45	227	248	+ 21	3.087
Slagelse	9/9-26	426	514	+ 88	7.308
Struer	12/4-35	141	175	+ 34	2.013
Svendborg	30/1-32	644	711	+ 67	11.066
Vejle	5/12-67	280	296	+ 16	1.941
Viborg	30/10-65	202	199	— 3	1.278
Köpenhamnsområdet:					
Ballerud	2/3-68	138	155	+ 17	853
Bispebjerg	13/1 1893	5.345	5.299	— 46	181.334
Gldsaxe	27/12-64	430	466	+ 36	3.551
Glostrup	29/3-60	481	486	+ 5	4.243
Lyngby	6/6-67	388	467	+ 79	2.818
Mariebjerg (Gentofte)	4/11-36	1.082	1.116	+ 34	24.696
Sundby	15/11-31	1.748	1.744	— 4	35.525
Søndermark (Frederiksberg)	21/9-29	2.749	2.827	+ 78	75.980
DANMARK	Antal krem. 32 st	23.921	24.738	+817	495.518

Helsingfors	24/3-26	1.914	1.526	—388	50.492
Karis	16/1-64	53	54	+ 1	376
Esbo	17/2-64	109	183	+ 74	954
Malm	21/6-66	624	1.011	+387	4.186
Tammerfors	1/6-67	372	378	+ 6	2.303
Abo	1/10-67	247	270	+ 23	1.583
Lahtis	19/11-69	65	127	+ 62	411
Tavastehus	24/11-71	32	52	+ 20	145
Kotka	23/2-73	44	55	+ 11	123
Uleåborg	10/5-73	45	48	+ 3	108
Vasa	5/10-73	69	66	— 3	142
Hyvinge	26/2-74	26	40	+ 14	66
FINLAND	Antal krem. 12 st	3.600	3.810	+210	60.889

Antal kremationer					
Krematoriet i	Taget i bruk	1974	1975	Ökning Minskn.	Kremationer sedan ibrukt.
Reykjavik ISLAND	2/8-48	87	76	— 11	1.558

Bergen	3/4 1907	1.169	1.253	+ 84	33.319
Oslo Västra	24/4 1909	2.173	1.924	—249	106.859
Oslo Östra	21/3 1961	2.256	2.580	+324	27.507
Trondheim	4/12 1919	383	413	+ 30	16.741
Trondheim Lade	6/1 1962	312	292	— 20	3.958
Drammen	22/12 1927	648	632	— 16	15.245
Arendal	13/3 1929	63	62	— 1	1.550
Skien	27/4 1936	103	106	+ 3	2.275
Kristiansand	15/3 1938	68	76	+ 8	1.640
Moss	25/5 1938	296	276	— 20	5.265
Hamar	3/9 1938	449	446	— 3	7.114
Kristiansund	8/3 1939	115	127	+ 12	2.711
Tönsberg	1/8 1939	265	270	+ 5	4.560
Stamsund	19/8 1939	7	15	+ 8	213
Horten	23/1 1940	155	128	— 27	2.825
Stavanger	14/8 1941	236	279	+ 43	3.910
Steinkjer	4/2 1953	33	56	+ 23	800
Rjukan	6/12 1954	44	41	— 3	772
Larvik	16/3 1956	185	164	— 21	2.369
Ålesund	28/8 1956	74	73	— 1	898
Halden	27/6 1957	61	69	+ 8	812
Tromsø	27/12 1957	28	56	+ 28	395
Narvik	25/3 1958	39	45	+ 6	474
Lilleström	18/10 1958	194	211	+ 17	2.029
Odda	7/12 1958	35	29	— 6	242
Sandefjord	1/7 1960	137	121	— 16	1.391
Aaker	10/2 1961	123	125	+ 2	1.369
Sarpsborg	22/2 1961	155	152	— 3	1.457
Borge	31/1 1964	24	24	+ 0	241
Fredrikstad	11/6 1965	116	109	— 7	976
Askim	22/8 1965	31	42	+ 11	309
Baerum	11/10 1966	369	413	+ 44	2.889
Orkanger	26/10 1967	26	26	+ 0	141
Haugesund	1/12 1967	39	43	+ 4	271
Verdal	20/6 1969	9	10	+ 1	53
Ringerike	1971	135	157	+ 22	516
Ullensaker	1972	18	38	+ 20	99
Kongsberg	1973	44	39	— 5	109
Kongsvinger	1973	31	40	+ 9	96
Harstad	1973	21	18	— 3	46
NORGE	Antal krem. 40 st	10.669	10.980	+311	254.446

Eldbegängelser i de nordiska länderna 1975

Sverige har haft 39.541 kremationer, ökning med 1.557.

Danmark har haft 24.738 kremationer, vilket är en ökning med 817 stycken jämfört med 1974.

Norge har haft 10.980 eldbegängelser, vilket innebär en ökning med 311.

Finland har haft 3.810 kremationer, ökning med 210.

Island har haft 76 eldbegängelser, minskning med 11.

I hela Norden har det sammanlagt varit 79.145 eldbegängelser. Sedan det första krematoriet togs i bruk har 1.524.392 eldbegängelser ägt rum.

Huskvarna. Svenska Eldbegängelseför-
eningens länsavdelning i Jönköpings län har
hållit årsmöte i Huskvarna. Av verksamhets-
berättelsen framgick att Huskvarna haft den
största eldbegängelsefrekvensen av länets
krematorieorter, nämligen 38 procent. Den
största ökningen noteras i Jönköping, där

eldbegängelsefrekvensen steg 4,2 procent till
34 procent. I länsavdelningens styrelse om-
valdes ordföranden Oscar Björk, Jönköping.
Övriga styrelseledamöter är Elsa af Trolle,
Jönköping, Leif Lindström, Huskvarna,
Bengt Ehrenberg, Jönköping, Bernt Carls-
son, Nässjö, Nils Karlsson, Värnamo, och
Lennart Angselius, Huskvarna. Revisorerna
Harry Granstrand, Jönköping, och Gösta Ek-
löf, Huskvarna, omvaldes. Lokalombud för
avdelningen är Albert Granmo, Hook, Hugo
Kindblom, Gislaved, och Johnny Svensson,
Vetlanda. Vid årsmötet höll kyrkogårdsche-
fen i Jönköping stadsträdgårdsmästare Bertil
Wrangsjö ett uppskattat föredrag om kyrko-
gårds- och gravvårdskultur, illustrerat med
fina färgbilder.

Tabo levererade ugnar till Ungern

För krematoriet i Budapest har TABO, Stockholm, levererat två ugnar av modernaste utförande med bl a inre rekuperation, automatisk dragreglering och automatisk styrning av sekundärluft-tillförseln.

Ugnarna fyller väl gällande miljövårdskrav. De är nu i drift och arbetar dygnet runt, vilket ställer stora krav på utförande och driftsäkerhet. Vid leveransprov utfördes 22 kremationer per ugn och dygn, och kapacitetskravet, minst 20 kremationer, uppfylldes därför med god marginal. Fundament har gjutits för ytterligare två ugnar.

Kiruna. Kiruna Eldbegängelseför-
ening har hållit årsmöte i Kiruna
stadshus. Medlemsantalet i för-
eningen uppgår till 268. Intendent
Gunnar Pettersson vid Hälsovårds-

nämnden orienterade årsmötet om
att kommunfullmäktige i Kiruna
fastställt regler för upplåtelse av
nischfack i krematoriet. Vidare in-
formerade Gunnar Pettersson om
att överbyggnad av urngården blivit
försenad och kommer att utföras i
år. I höst räknar man med att min-
neslunden vid krematoriet skall
börja användas. Årsmötet fick också
en utförlig information med anled-
ning av kommunfullmäktiges beslut
om kommunal fri begravning för
Kirunaborna, bl.a. också frågor av
praktiska detaljer.

Till ordförande omvaldes Torsten
Dahllöf. I övrigt har styrelsen följande
sammansättning: vice ordförande
Gottfrid Falk, Siw Marcus sekre-
rare, samt Gunnar Pettersson och
Valfrid Doktare. Revisorerna Owe
Hansson och Edgar Thunman om-
valdes.

Höör. Kyrkorådet i Höör kritiserar hårt ett
stadsplaneförslag, där planerad kyrkogårds-
mark betecknats som grönområde. Stads-
arkitekten Lennart Sunemark anser att ter-
rängen sluttar alltför starkt för att den skulle
lämpa sig som kyrkogård, men det vill kyrko-
rådet inte hålla med om. Man menar att en
kuperad terräng skulle ge en tilltalande kyr-
kogårdsmiljö.

Visby. Svenska Eldbegängelseför-
eningens gotlandsavdelning har hål-
lit årsmöte i Visby. Styrelsen omval-
des och består av Arne Philip, ord-
förande, Sivert Andersson, vice ord-
förande, Sixten Franck, sekreterare
och kassaförvaltare, samt Theodor
Wahlbäck och Fritz Carlsson. Som
revisorer omvaldes Birgit Sebilius
och Ivar Björkander med Margareta
Östensson som suppleant.

Nordmaling. Pengar till de levande eller de
döda — det har blivit en stor fråga i Nord-
maling, där det planerade gravkapellet vällat
skarpa meningsbyten. Främste opponent mot
gravkapellet är Hilmar Dalsfelt som menar
att befolkningsutvecklingen knappast styrker
behovet av ett nytt gravkapell i framtiden.
Verksamheten bland de levande har inga
överflödande anslag, men för de döda tycks
det inte finnas några gränser, konstaterade
han i kyrkofullmäktige. När ordföranden
Edvin Karlstedt avslag Dalsfelts begäran om
votering — då anslag till gravkapellsprojek-
teringen skulle beslutas — med motivering
att voteringsförslaget kom för sent, blev Dals-
felt tydligen en smula förgrymmad. När det
sedan blev dags att välja ordförande i kyrko-
fullmäktige för 1976 föreslog han en föryng-
ring, som skulle innebära att ordföranden
och vice ordföranden bytte plats. Vice ord-
föranden Tore Langström tackade emellertid
nej, och Karlstedt kunde sitta i orubbat
ordförandebo.

TABO kremationsugn – typ VL-A

– installerad år 1971 i Råcksta krematorium – Stockholm –

- den inbyggda askberedaren förenklar askhanteringen
- fullständig reglerutrustning med ett fåtal manöverorgan gör ugnen lättskött
- elegant och ändamålsenlig formgivning

TABO
INDUSTRIUGNAR AB

Box 9026 - 102 71 STOCKHOLM 9
tel. 08-18 02 95

nyhet
nyhet

Allme trucken utrustad med grävaggregat, hytt, värme, breda hjul m.m.

allme TRUCKEN

PASSAR TILL NÄSTAN ALLT INOM KYRKOGRÄDEN

Finnes något intresse av dessa kombinationer, då föreslår vi att ni kontakter oss snarast.

Utrustad med snöplog

Utrustad med hydraulkran

allme FÖRSÄLJNINGS AB Västgötegatan 5-7, 602 21 Norrköping Tel. 011-18 18 12, 13 30 19

INNEHÅLL

Omslagsbild:

Bortom altaret i Mäster Olofs kapell blånar Kils-
bergen i fjärran.

	Sid.
Örebro nya krematorium en härlig skapelse — Sverige har fått en stor krematoriearkitekt ..	51
Stor dag i samfällighetens historia när det nya krematoriet invigdes	55
GS-personalen har månadslön	58
Så ser arkitekten på ett krematorium	58
Svenskar i Spanien vill ha krematorium	59
Yrkesinspektionen utdömde krematoriet i Halmstad	59
Eldbegänelser vid Nordens krematorier	60
Tabo levererade ugnar till Ungern	63